

149

927

Dette er Svalbard

Hva tallene forteller

Revidert utgave 2012

215⁵

Hva forteller tallene?

Med *Dette er Svalbard* ønsker SSB å gi en bred og lettfattelig framstilling av livet og samfunnet på Svalbard med utgangspunkt i tilgjengelig statistikk. Tidligere har Statistisk sentralbyrå publisert fire utgaver av NOS Svalbardstatistikk (http://www.ssb.no/emner/00/00/20/nos_svalbard/). Det er brukt statistikk fra mange ulike kilder for å kunne gi et helhetlig bilde av livet på øygruppen. Fra 1.1. 2007 ble statistikkloven gjort gjeldende for Svalbard, og Statistisk sentralbyrå vil derfor i stadig større grad publisere statistikk som omfatter Svalbard. Den vil være tilgjengelig på **www.ssb.no/svalbard/**

Oslo/Kongvinger, april 2012

Hans Henrik Scheel
Administrerende direktør

Kilder: Hvis ikke annet er oppgitt, er kilden Statistisk sentralbyrå.

Omslag: Fotografi av John M. Longyear er utlånt av Store Norske Spitsbergen Grubekompani AS
Illustrasjonsfoto: Colorbox/Crestock.

Svalbards historie:	Fangst, forskning og gruvedrift	2
Natur og miljø:	Vernet villmark	4
Dyr og planter:	Fredet, men fangst likevel	6
Gruvedriften:	Svalbardsamfunnets hjerte	8
Befolkning:	Pendlere eller fastboende?	10
Sysselsetting og arbeidsliv:	Arbeider mye, god økonomi	12
Forbruk og levekår:	Det gode liv	14
Turisme:	Stadig flere vil oppleve Arktis	16
Høyere utdanning og forskning:	Senter for polarforskning	18
Lov og rett:	Lovens kalde arm	20
Offentlige velferdstilbud:	Fra vugge, men ikke til grav	22
Mer statistikk?		24

Publikasjonen er utarbeidet av Ragnhild Rein Bore,
Ivar Andreassen, Jan Erik Kristiansen og Ingrid Modig.
Design og layout: Siri Boquist og Helga Nordermoen.

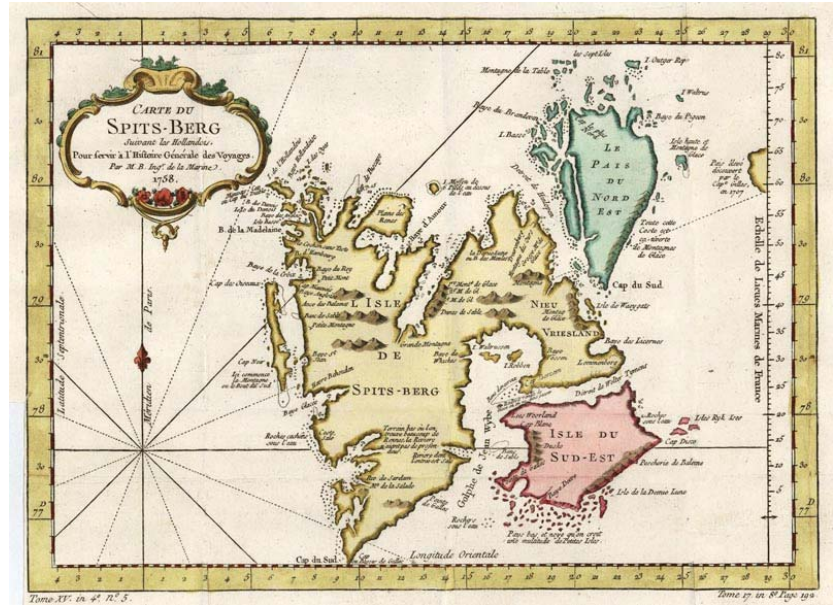
Fangst, forskning og gruvedrift

En nederlander og taggete fjell

I 1596 oppdaget den nederlandske utforskeren Willem Barents den største av Svalbard-øyene mens han lette etter Nordøstpassasjen. Han ga oppdagelsen navnet Spitsbergen, etter de taggete fjellene. Navnet Svalbard er nevnt i islandske kilder tilbake til 1194, men det er usikkert hvorvidt det var snakk om dagens Svalbard. Navnet betyr for øvrig «kjølig» (sval) og «rand, kant» (bard).

Tidlig fangstliv

Den engelske utforskeren Henry Hudson så i 1607 potensialet i rike naturressurser på Svalbard. Danmark-Norge hevdet sin overhøyhet på Svalbard, men dette ble i liten grad fulgt opp av konkrete aktiviteter. Etter hvert dukket det opp hvalfangere og jegere fra mange europeiske land. Russiske pelsjegere overvintret på Svalbard i perioden 1715-1850. Den første norske fangstekspedisjon til Svalbard var i 1790, men årlige fangstekspedisjoner tok først til i 1840. Med tiden ble bestandene av dyr svært reduserte, og den kommersielle fangsten stoppet opp.

Kart over Svalbard fra 1738.

Utforskning og forskning

I 1827 ble øygruppen utforsket av en ekspedisjon ledet av geologen B.M. Keilhau, og senere var det blant annet flere svenske ekspedisjoner på øygruppen. På 1920-tallet brukte polarforskerne Roald Amundsen og Umberto Nobile Ny-Ålesund som base for en rekke av sine Nordpol-ekspedisjoner. Senere har Svalbard vært arena for en rekke internasjonale forskningsprosjekter. I 2008 ble Svalbard hjem for Svalbard globale frøhvelv, som skal bidra til å sikre plantelivet på jorden.

Norsk suverenitet

Svalbard var lenge av mange stater ansett som et såkalt terra nullius – et landområde hvor ingen stat hadde suverenitet. Svalbardtraktaten ble til som resultat av forhandlingene under fredskonferansen etter første verdenskrig, og ble underskrevet i Paris i 1920. Den bekrefter at Norge har overhøyhet over Svalbard, og i 1925 ble Svalbard offisielt en del av kongeriket Norge

Det er derfor Norge som gir og håndhever lover og regler på Svalbard. Svalbardtraktaten pålegger likevel at Norge gir personer eller selskaper fra de 40 statene som har undertegnet traktaten lik rett til å drive jakt, fiske og visse former for næringsvirksomhet på øygruppen og i territorialfarvannet.

Kullutvinningen tar til

En av årsakene til at alle landene som underskrev Svalbardtraktaten var opp tatt av å sikre lik adgang til ulike typer næringsvirksomhet for sine borgere og selskaper, var at Svalbard igjen var blitt økonomisk interessant da kulldriften på øygruppen tok til etter 1900. Ishavsskipperen Søren Zachariassen solgte det første kullpartiet i Tromsø i 1899, men det var amerikanske interesser som kom først i gang med utvinning i stor skala. I 1916 kjøpte private norske selskaper seg inn i gruvedriften og opprettet Store Norske Spitsbergen Kulkompani og Kings Bay Kull Company.

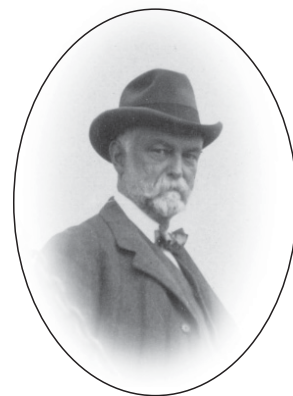
Evakuert under den annen verdenskrig

Etter det tyske angrepet på Sovjetunionen i 1941 ble alle på Svalbard evakuert, enten til Sovjetunionen eller Storbritannia. I 1942 ble det sendt en norsk styrke for å hindre etablering av tyske baser. Tyskerne raidet Svalbard i 1943, og alle bosettingene på Svalbard ble ødelagt under krigen. I 1948 begynte gjenoppbyggingen av lokalsamfunnene på Svalbard.

Ikke lenger like isolert

Svalbard var lenge et svært isolert samfunn. I 1911 hadde norske myndigheter etablert Spitsbergen radio, og lenge var all regulær forbindelse mellom Svalbard og resten av verden via radiobølger eller båt. Den sivile flyplassen, Svalbard lufthavn, Longyearbyen, kom først i drift i 1975 etter at sovjetiske protester hadde stoppet planene om en flyplass på 1950-tallet. Longyearbyen er i dag det nordligste sted i verden med regulær ruteflytrafikk.

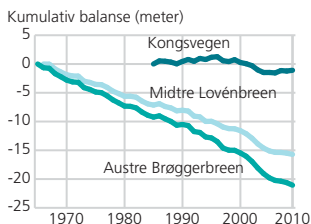
I 1978 ble Svalbard tilknyttet telefonnettet gjennom tre telefonkanaler over satellittsamband, og i 1984 fikk øygruppen for første gang direktesendinger fra NRK. Tidligere hadde innbyggerne i Longyearbyen bare mulighet til å se to uker gamle programmer som var blitt tilsendt på videobånd. I 2003 ble Svalbard tilknyttet fastlandet via to fiberoptiske sjøkabler på havbunnen som gir bredbånds- og andre telekommunikasjonstjenester. Nesten alle husholdningene (96 prosent) har nå Internett via bredbånd, sammenliknet med bare 75 prosent på fastlandet.

John Munroe Longyear (1850-1922) kom til Svalbard på et cruise i 1901 og ble interessert i kullforekomstene der. I 1906 kjøpte han gjennom the Arctic Coal Company kullrettigheter fra et norsk selskap, og Longyear City ble grunnlagt. I 1915 ble gruvedriften avviklet, og i 1916 solgt videre til det nyopprettede Store Norske Spitsbergen Kulkompani AS. Utsnitt av foto utlånt av SNSK.

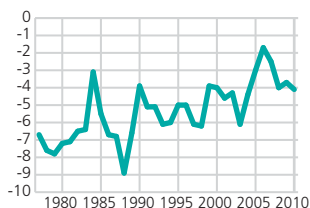
Vernet villmark

Årlig tilvekst/avsmelting av snø og is på tre isbreer

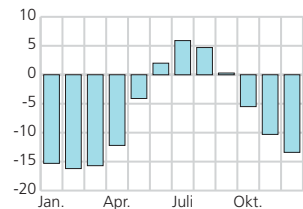
Kilde: Norsk Polarinstitutt.

Årlig gjennomsnittstemperatur, Svalbard lufthavn. °C

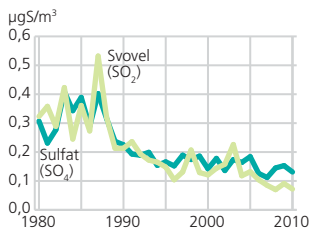
Kilde: Meteorologisk institutt.

Månedlige normaltemperaturer i Longyearbyen (1961-1990). °C

Kilde: Meteorologisk institutt.

Årsmiddelverdier av svovelkomponenter i luft

¹ Frem til 1990 ble målingene foretatt i Ny Ålesund, deretter på Zeppelinfjellet.
Kilde: Norsk institutt for luftforskning og Statens forurensningstilsyn.

God plass

Svalbard er en øygruppe i Nordishavet som er en del av Kongeriket Norge uten status som kommune eller fylke. Den største øya er Spitsbergen (37 814 km²), hvor også det meste av menneskelig aktivitet er lokalisert. Det totale landarealet er på 61 022 km², noe som tilsvarer om lag 16 prosent av det totale landarealet til kongeriket Norge.

Mens det på fastlandet er 16 innbyggere per km², er Svalbard med om lag 2 400 personer et av de tynneste befolkede områdene i verden, med 0,04 innbyggere per km². Befolkningstettheten på Svalbard er likevel noe høyere enn i andre arktiske områder, som Grønland (0,03 per km²) og Nunavut i Canada (0,01 per km²).

Mørk vinter – lys sommer

Polarnatten i Longyearbyen varer fra 14. november til 29. januar, mens det er midnattssol fra 20. april til 22. august.

Lavtliggende villmark

Det høyeste fjellet på Svalbard er Newtontoppen på 1 713 moh., men 43 prosent av landarealet er under 300 moh. Det tilsvarende på fastlandet er 32 prosent.

98 prosent av landarealet på Svalbard er villmarkspregede naturområder. Til sammenlikning utgjør villmark på fastlandet bare 12 prosent av arealet der.

65 prosent er vernet

Det er syv nasjonalparker på Svalbard (av 40 i hele Norge), seks naturreservat, 15 fuglereservat og ett geotopverneområde. De tre første nasjonalparkene ble opprettet i 1973, de neste tre i 2003 og den siste i 2005. Til sammen utgjør de nærmere 14 500 km² (24 prosent) av landarealet på Svalbard. I tillegg er det i underkant av 20 000 km² marine områder inkludert i nasjonalparkene.

I alt har 65 prosent av landarealet på Svalbard en eller annen form for vern for å ta vare på den unike naturen, landskapet og kulturminnene. Til sammenlikning utgjør områder med ulike typer vern bare 16 prosent på fastlandet, hvorav 9 prosent er nasjonalparker.

Isbreene smelter

Rundt 60 prosent av Svalbards landareal er dekket av et utall små og store isbreer. De to største isbreene på Svalbard, Austfonna med Vegafonna (8 492 km²) og Olav V Land (4 150 km²), er også de største isbreene i kongeriket Norge. Men isbreene på Svalbard minker i størrelse, og nytt land dukker opp. Årlige målinger av tre breer ved Ny-Ålesund viser en klar avsmelting og reduksjon i størrelse.

Mindre kaldt ...

Isbresmelting settes i sammenheng med økte sommertemperaturer og mindre nedbør om vinteren. Den årlige gjennomsnittstemperaturen i Longyearbyen har steget de siste tiårene. Normalen (1961-1990) er fra -16 °C om vinteren til +6 °C om sommeren.

Årlig gjennomsnittstemperatur i Longyearbyen har det siste hundreåret stort sett ligget mellom -8 og -2 °C, mens den i Oslo har ligget mellom +4 og +8 °C og i Tromsø mellom +1 og +4 °C. På grunn av Golfstrømmen har likevel Svalbard et relativt mildt klima sammenliknet med områder på samme breddegrad.

Årlig registrerer værstasjonene på Svalbard typisk 200 til 400 mm nedbør. Områdene rundt Longyearbyen er blant de tørreste med en årsnedbør som normalt varierer mellom 150 og 230 mm. Dette er mindre enn de tørreste områdene på fastlandet.

... og mindre sur nedbør

Målinger i Ny-Ålesund viser at det har skjedd en betydelig reduksjon av forsurende komponenter i luft og nedbør på Svalbard de siste tiårene.

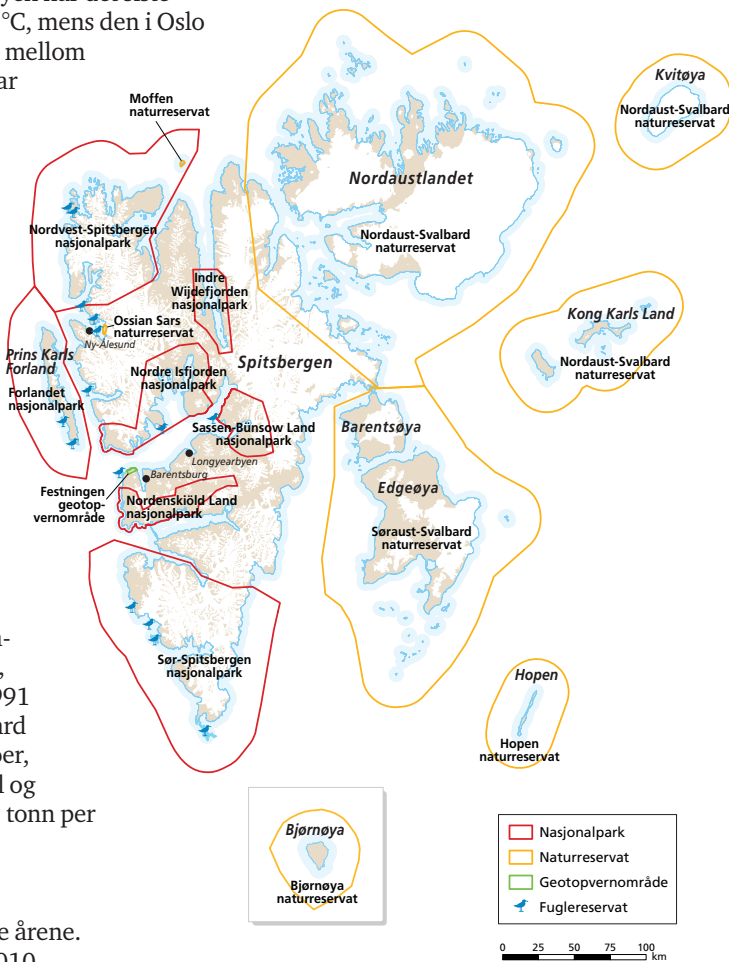
Beregninger viser at også utslippet av klimagasser på Svalbard, målt i CO₂-ekvivalenter, gikk ned med over 40 prosent i perioden 1991 til 2009. Samtidig produseres det på Svalbard mer enn 68 tonn CO₂-ekvivalenter per beboer, som følge av lokal energibruk basert på kull og gruvedriften, mens det på fastlandet var 11 tonn per innbygger.

Mer avfall

Avfallsmengden på Svalbard har økt de siste årene. Det ble produsert over 4 000 tonn avfall i 2010, hvorav 85 prosent er avfall fra næringsvirksomhet. Tidligere ble mye gravd ned, mens det nå sendes til fastlandet.

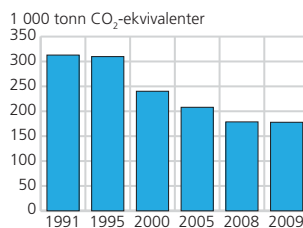
I snitt produserer hver innbygger i Longyearbyen nærmere 200 kg avfall. Dette er langt mindre enn på fastlandet hvor hver innbygger står for 424 kg husholdningsavfall i året, kanskje som følge av at forbruket på Svalbard er mer rettet mot tjenester.

Vernede områder 2011

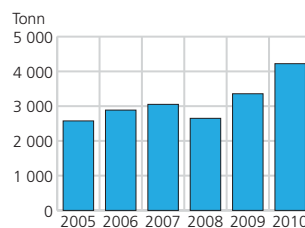

Kartdata og kartografi: Norsk Polarinstittut

Svalbard. Utslipp til luft, klimagasser (CO₂, CH₄ og N₂O)

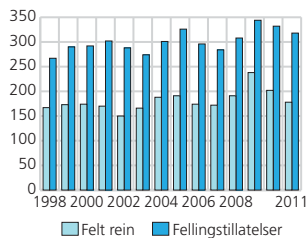
Avfall

Kilde: Sysselmannen på Svalbard.

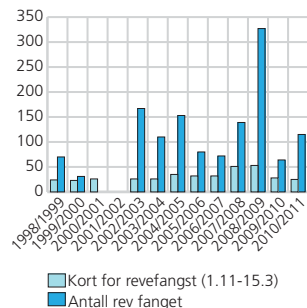
Fredet, men fangst likevel

Jakt på svalbardrein

Kilde: Sysselmannen på Svalbard.

Fangst av polarrev

Kilde: Sysselmannen på Svalbard.

Hardføre skapninger

Svalbard har permafrost, og bare den øverste meteren av jorda tiner om sommeren. Kun 6-7 prosent av landarealet på Svalbard er dekket av vegetasjon, og plantelivet er preget av kort vekstsesong. Det finnes ingen trær eller busker. Dyr- og fuglelivet på Svalbard er spesielt tilpasset de krevende arktiske levevilkårene, og er i utgangspunktet fredet, men det er åpnet for jakt og fiske på enkelte arter.

Røffe Rudolf

Svalbardreinen finnes kun på Svalbard og er det største av de tre landbaserte pattedyrene på øygruppen. Undersøkelser tyder på at bestanden er preget av store svingninger, og at mildværsperioder med regn om vinteren påvirker levekårene på grunn av isdannelse. Svalbardreinen var fredet i årene 1925-1983, og siden har det forekommet regulert jakt i noen områder. Årlig felles det 150-200 svalbardrein i ordinær jakt, og 20-60 i forskningsøyemed.

Mikkel med mangfoldig matfat

En som nyter godt av svalbardreinen, er polarreven (fjellreven), som blant annet lever av åtsler fra sel og reinsdyr, foruten selunger, sjøfugl, egg med mer. Det er beregnet at det er en god bestand fjellrev på Svalbard, mens den er utrydningstruet på fastlandet. I gjennomsnitt har 140 eksemplarer av de små revene blitt fanget årlig de siste årene.

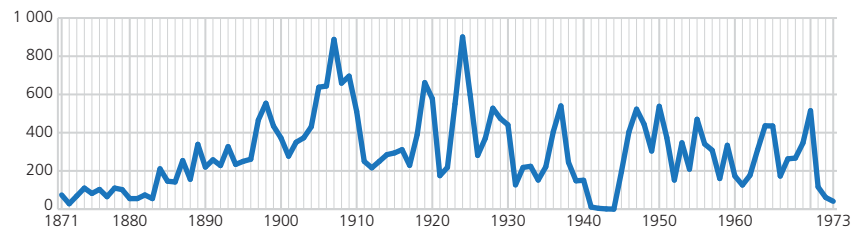
Det finnes også en liten bestand med østmarkmus på Svalbard. Denne musa hører ikke naturlig til på Svalbard, men har antageligvis kommet med skip fra Russland.

Truet isbjørn

Svalbard er også hjem til marine pattedyr. Isbjørnen var gjenstand for hard fangst inntil den ble totalfredet i 1973. Etter den tid har bestanden trolig økt sakte, og beregninger viser at det i dag er omkring 3 000 isbjørner i Barentshav-området.

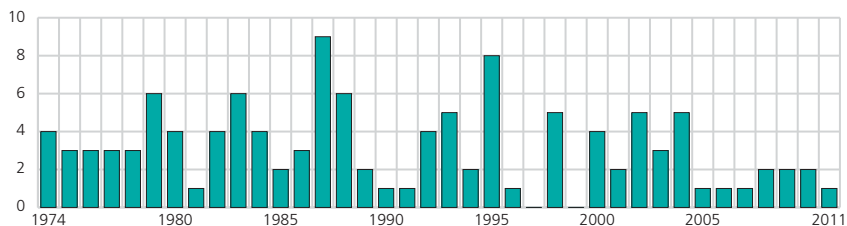
Siden fredningen trådte i kraft, er det under påstått nødverge eller fordi bjørnen er syk eller skadet, felt gjennomsnittlig 3-4 isbjørner årlig på Svalbard.

Fangst av isbjørn

Isbjørnen befinner seg på toppen av næringskjeden, og er følsom for høye nivåer av organiske miljøgifter som PCB. Klimaendringer er også en trussel ettersom endringer i isdekket rundt Svalbard vil redusere isbjørnens naturlige leveområde.

Felte isbjørner under påstått nødrett eller av humanitære årsaker

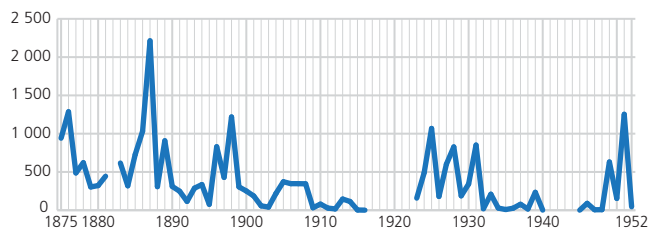
Kilde: Sysselmannen på Svalbard.

Hardt prøvet hvalross

Det er fire selarter hjemmehørende på Svalbard. Hvalrossen ble nærmest utryddet gjennom intensiv jakt i flere århundrer, og bestanden har vokst sakte siden fredningen i 1952. Tellinger gjort i 2006 viser at det er i overkant av 2 500 hvalrosser på Svalbard.

Verdens nordligste bestand av steinkobbe finnes på Svalbard og består av omtrent 1 000 individer. Det finnes også et par tusen storkobber i

Hvalrossfangst

Svalbard-området. Ringselen er den vanligste selarten på Svalbard. Årlig felles det mellom 30 og 70 seler av denne arten. Hvithval, narhval og grønlandshval utgjør de stedegne hvalartene på Svalbard.

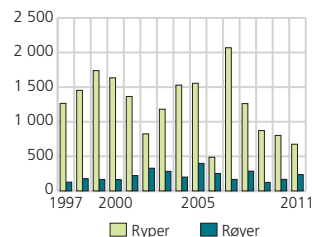
Ryper og røyer

Til sammen hekker rundt 36 fuglearter på Svalbard. Svalbardrypa er den eneste fuglearten som ikke trekker bort fra øygruppen om vinteren. Mens rypa er den eneste som overvintrer, er svalbardrøya den eneste ferskvannsfisken på Svalbard.

Mange hunder

Også menneskets beste venn finnes i et stort antall på Svalbard. I 2011 var det nærmere 600 hunder her, hvorav nærmere halvparten eies av reiselivsbedriftene.

Rypejakt og røyefiske

Kilde: Sysselmannen på Svalbard.

Svalbardsamfunnets hjerte

Et isolert gruvesamfunn

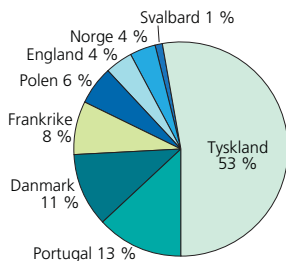
I 1906 gikk amerikaneren John M. Longyear inn i gruveselskapet The Arctic Coal Company. Han grunnla samtidig Longyearbyen i Adventdalen på Spitsbergen. Ti år senere kjøpte Store Norske Spitsbergen Kulkompani (Store Norske) det amerikanske selskapet. Gruvedriften i Adventdalen ble selve livsgrunnlaget for Longyearbyen fram til kullreservene på slutten av 1980-tallet på det nærmeste var uttømt. I dag foregår Store Norskes kommersielle kullproduksjon hovedsakelig i Svea, 60 km sør for Longyearbyen, samt i Gruve 7 i Adventdalen.

Før Svalbard Lufthavn ble tatt i bruk i 1975, var skip eneste transportmulighet til Spitsbergen. De tilisede havnene innebar at lokalsamfunnet var helt isolert i vinterhalvåret. Dette krevde god planlegging av dem som skulle drive forretninger fra Svalbard.

Et dominerende selskap i Longyearbysamfunnet

Fram til slutten av 1980-tallet var Longyearbyen en såkalt «company town», et samfunn hvor Store Norske stod bak de fleste av dagliglivets goder. Selskapet drev stedets eneste butikk, var største grunneier og stod for gruvearbeidernes boliger. Før 1980 var det heller ingen penger i omløp i svalbardsamfunnet. I stedet produserte Store Norske betalingsmerker. Disse «Svalbard-pengene» byttet svalbardianerne inn i dagligvarer. Store Norske var i sin tur avhengig av en betydelig statsstøtte.

Kullsalg Store Norske. 2010

Kilde: SNSK.

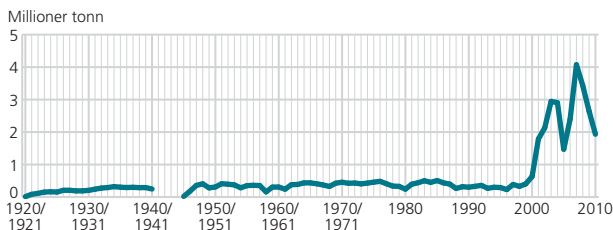
Kullproduksjonen mangedoblet på 100 år

Fra den beskjedne starten på 1 500 tonn kull i 1907 var produksjonen i 2007 kommet opp i rekordhøyde 4,1 millioner tonn. Deretter er den mer enn halvert og var vel 1,9 millioner tonn i 2010. Praktisk talt alt kullet blir i dag eksportert, og Tyskland alene kjøper over halvparten av Svalbard-kullet.

En økonomisk dominerende næring

I 2010 hadde kulldriften (bergverk og utvinning) en omsetning på 1,5 milliarder kroner. Også dette er mer enn en halvering, fra 3,4 milliarder i 2008. Totalt omsatte svalbardsamfunnet for nærmere 3,6 milliarder kroner inkludert offentlige tilskudd.

Produksjon av kull

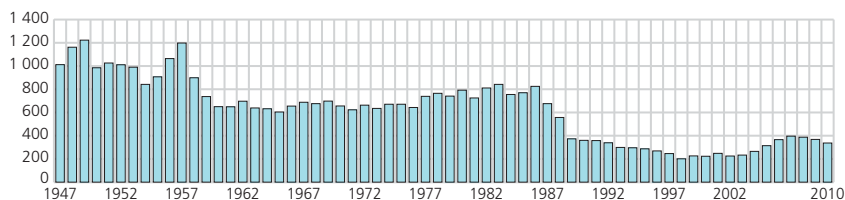
Kilde: SNSK.

Færre ansatte i gruvene

Bergverksnæringen representerer 26 prosent av de omkring 1 400 årsverkene som blir utført i virksomhetene på Svalbard i dag. Den er dermed den klart største næringen på øygruppen.

På 1950-tallet var det rundt 1 000 personer som arbeidet i de norske gruvene. I våre dager er det omlag 350 årsverk tilknyttet den norske kulldriften. Mange arbeidsplasser er mer

Ansatte i den norske kulldriften

indirekte avhengig av virksomheten i gruvene. Dette gjelder først og fremst transportsektoren. Og en del av kapasiteten til hotell- og restaurantnæringen i Longyearbyen går også med til å betjene gjester som kommer til Svalbard på grunn av Store Norskes virksomhet.

Flere nasjonaliteter inne i bildet

Nordmennene var først ute med å utnytte kullforekomstene på Svalbard. Men i begynnelsen av det 20. århundret viste selskaper fra mange nasjoner interesse for kullfeltene. Som navnet antyder, var gruvene i Svea opprinnelig svenske. Nederlenderne utvant kull i Barentsburg, men de solgte sine gruverettigheter til et sovjetisk selskap i 1932.

De russiske gruvene på Svalbard eies i dag av selskapet Trust Arktikugol som driver gruvevirksomhet i Barentsburg. Mens det på 1950-tallet var flere tusen ansatte i de russiske gruvene, har det de siste årene bodd rundt 400 mennesker i Barentsburg.

Arbeidsomme pendlere

Statistisk sentralbyrås levekårsundersøkelse for Svalbard viser at folk bosetter seg på øygruppen fordi de blant annet ønsker å tjene godt. De som er sysselsatt i kullgruvene, jobber da også mye. Ansatte i Store Norske utfører i gjennomsnitt mer enn ett årsverk.

I dag er produksjonen i Adventdalen sterkt redusert, og noe av kullet herfra brukes for å dekke Longyearbyens eget forbruk. Den kommersielle gruvevirksomheten foregår nå for det meste i Svea. Fra Longyearbyen kan man bare komme til denne gruve med fly. På grunn av de store avstandene har arbeiderne forskjellige slags turnus- og pendlerordninger.

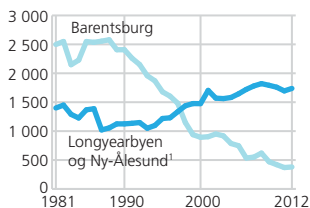
70 prosent av turnusarbeiderne i Svea drar til fastlandet de ukene de ikke tilbringer i gruve. Andre gruvearbeidere nøyer seg med å pendle til Longyearbyen.

Kulturisme

Fram til 1998 utvant Russland også kull fra gruvene i Pyramiden som ligger 50 km nord for Longyearbyen. I dag er det bare tre mennesker igjen i det før så livskraftige samfunnet. Disse tre arbeider med vedlikehold og guider turister i gruvene.

Pendlere eller fastboende?

Personer i bosetningene på Svalbard. Per 1. januar

¹ Omfatter personer som er registrert bosatt i en norsk kommune.
Kilde: Svalbard likningskontor, befolkningsstatistikk, Statistisk sentralbyrå, Sysselmannen på Svalbard og Trust Arktikugol.

Som en mindre norsk kommune

Det er i dag om lag 2 500 personer bosatt på Svalbard. «Om lag», fordi tallene er litt usikre. Blant annet er det noen flere bosatte på Svalbard i sommerhalvåret enn om vinteren. ("Bosatte" omfatter alle som bor på øygruppen og har til hensikt å oppholde seg der i mer enn 6 måneder).

På begynnelsen av 1980-tallet – da antallet bosatte var på et toppnivå – var langt de fleste av de om lag 4 000 bosatte russere. Fram til begynnelsen av 1990-tallet sank så både antallet russere og nordmenn. Deretter har antallet russere fortsatt å synke, mens antallet nordmenn har økt. I dag bor det vel 1 700 nordmenn, om lag 300 ukrainere og bare i underkant av 100 russere på Svalbard.

Fra fjern og nær

Den norske befolkningen er i stor grad rekruttert fra Troms og Nordland; nesten 40 prosent kommer fra disse to fylkene. I tillegg finnes det et stort og økende antall utenlandske statsborgere: nærmere 400 personer fra om lag 35 nasjoner – flest fra Thailand, Sverige og Russland.

Konsentrert bosetting

Svalbards befolkning er hovedsakelig konsentrert i to lokalsamfunn: nordmenn i Longyearbyen og ukrainere og russere i Barentsburg. Også de fleste av de øvrige utenlandske statsborgerne er bosatt i Longyearbyen. I tillegg er det om lag 25 fastboende i Ny-Ålesund.

Fortsatt et mannsamfunn

Det har alltid vært et flertall av menn blant de bosatte på Svalbard, noe som i stor grad skyldes kulldriftens dominerende plass i næringsstrukturen. Og Longyearbyen er fortsatt et mannsdominert samfunn. Nesten seks av ti voksne bosatte er menn, en andel som har vært relativt stabil de siste årene.

Oversikt over bosetninger, bosteder og fangststasjoner

Svalbards befolkning er også ung. Sammenliknet med fastlandet er det en klar overvekt av personer i aldersgruppen 25-44 år og et nesten totalt fravær av personer over 70 år. Andelen barn og unge er bare litt lavere enn på fastlandet, men her er forskjellen stor mellom små barn og tenåringer. Det er særlig aldersgruppen 15-19 år som er liten; Svalbard er kanskje ikke et sted som virker tiltrekkende på tenåringer?

Små husholdninger

Vel fem av ti husholdninger i Longyearbyen er enperson-husholdninger, sammenliknet med bare fire av ti på fastlandet. Dermed blir også den gjennomsnittlige husholdningsstørrelsen litt mindre enn på fastlandet. Men mange av enperson-husholdningene på Svalbard har familie på fastlandet, og deres status som aleneboende er midlertidig og gjelder bare situasjonen på Svalbard.

Det er en mye større andel menn enn kvinner som bor alene på Svalbard, en forskjell vi ikke finner på fastlandet.

Husholdninger på Svalbard og fastlandet. Prosent

	Svalbard 2012	Fastlandet 2011
I alt	100	100
1 person	53,2	39,7
2 personer	22,1	27,8
3 personer	8,5	12,6
4 personer	10,5	12,7
5 personer eller flere	5,7	7,1

Stor gjennomtrekk

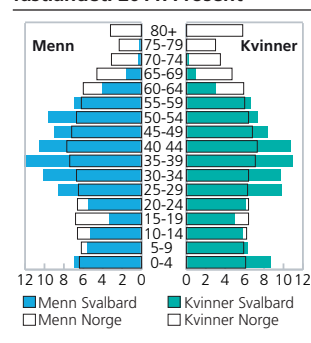
Svalbard er blitt karakterisert som et «rotasjonssamfunn». Longyearbyen har langt større «gjennomtrekk» enn en kommune av tilsvarende størrelse. Både ut- og innflyttingen er stor; i 2010 ble det registrert i overkant av 400 utflyttinger, noe som tilsvarer om lag 25 prosent av befolkningen. Gjennomsnittlig botid i Longyearbyen er syv år – litt lengre for de norske bosatte og noe kortere for de utenlandske.

Men det er selvfølgelig svært store variasjoner i hvor lenge folk bor der. Mens noen er der bare for ett år eller to, er andre mer å regne som fastboende. Ved inngangen til 2011 hadde for eksempel vel en fjerdedel flyttet til Svalbard før 2002. Det er særlig ansatte i gruvedriften som bor lenge på Svalbard. Også ansatte i lokalforvaltningen har relativt lange opphold. Studenter, ansatte i høyere utdanning og reiseliv samt statsansatte har langt kortere botid.

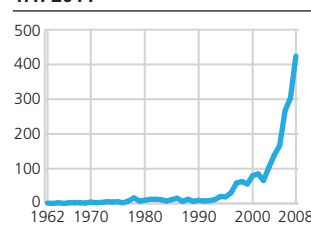
Høyt utdannet befolkning

Utdanningsnivået er høyere på Svalbard enn på fastlandet. Særlig er det en overvekt av personer med videregående utdanning; 52 prosent har slik utdanning i Longyearbyen, mens tilsvarende tall for resten av landet er 43 prosent. Og 33 prosent har høyere utdanning, mens andelen i landet for øvrig er 28 prosent. Det er særlig andelen kvinner med høyere utdanning som er høy på Svalbard – 45 prosent.

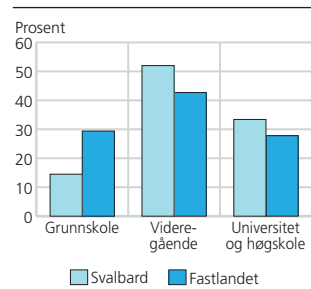
Aldersfordeling i den norske bosetningen på Svalbard og på fastlandet. 2011. Prosent

Bosatte i den norske bosetningen, etter flytteår. 1.1. 2011

Utdanningsnivået blant personer 16 år og over, på fastlandet og Svalbard. 2010

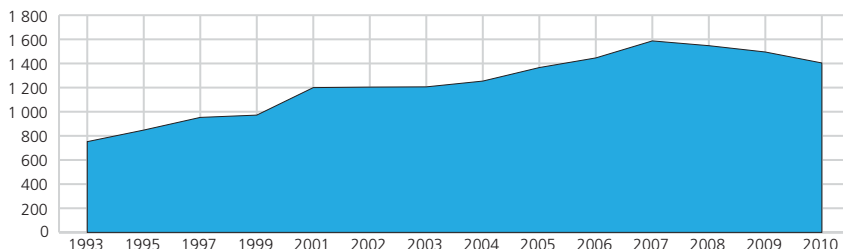

Arbeider mye, god økonomi

Et samfunn av arbeidsfolk

Svalbard er i stor grad et sted man kommer til for å jobbe. Tilnærmet alle som bor i Longyearbyen, er i jobb eller er del av en husholdning der én eller flere er sysselsatt. Mens rundt 70 prosent av den voksne befolkningen på fastlandet er sysselsatt, er tilsvarende tall for Svalbard 90 prosent. Mange av de sysselsatte jobber også mer enn ett årsverk.

Årsverk i Longyearbyen og Svea

Kilde: Longyearbyen lokalstyre og Statistisk sentralbyrå.

Nye næringer har fått fotfeste

Longyearbyen er bygd opp rundt kulldrift, og tradisjonelt sett har de fleste sysselsatte på Svalbard vært menn og ansatt i bergverksnæringen. Men siden 1990-tallet har det skjedd store endringer i arbeidslivet på Svalbard. Fra 1993 til 2008 var det en dobling av antall årsverk i de norske lokalsamfunnene, fra rundt 760 til omtrent 1 600. Deretter har antall årsverk sunket til 1 400.

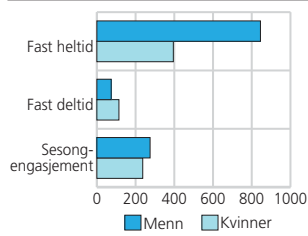
Svalbardsamfunnet har satset på to nye hovednæringer i økonomien: reiselivsnæringen samt høyere utdanning og forskning. I dag er det nærmere 150 årsverk knyttet til overnattings- og serveringsvirksomheten. Næringen hadde en omsetning på nær 210 millioner kroner i 2010. Salg til tilreisende fra fastlandet eller utlandet utgjorde den største andelen av omsetningen.

Fremdeles flest menn

Selv om veksten i andre næringer enn kulldriften har endret kjønnsbalansen blant de sysselsatte på Svalbard, er brorparten av de sysselsatte på i Longyearbyen fremdeles menn. 68 prosent av de fast ansatte er menn (2010). Menn jobber også i større grad enn kvinner heltid.

I overkant av en fjerdedel av de sysselsatte på Svalbard er sesongansatt.

Antall sysselsatte gjennom året, fordelt på kjønn og type stilling, 2010

Lengre arbeidstid

Siden de fleste kommer til Svalbard på grunn av jobben, er det kanskje ikke så overraskende at de jobber mer enn på fastlandet. Mennene arbeider i gjennomsnitt 40 timer per uke, tre timer mer enn på fastlandet. Kvinnenes arbeidsuke er 35 timer, sammenliknet med 31 timer på fastlandet.

Lavere sykefravær

Men til tross for at de har en lengre arbeidstid, har de sysselsatte i Longyearbyen likevel et lavere sykefravær enn sysselsatte på fastlandet. Dette henger nok delvis sammen med at Svalbards befolkning er ung og at svært få oppgir å ha varige helseproblemer.

I følge levekårsundersøkelsene i 2009 hadde 17 prosent av de sysselsatte på fastlandet hatt et sammenhengende sykefravær på mer enn 14 dager i løpet av året. I Longyearbyen oppga 13 prosent at de hadde hatt slik fravær. Men kjønnsforskjellene var store; 8 prosent av mennene hadde hatt et 14-dagers fravær, sammenliknet med 21 prosent av kvinnene.

God økonomi

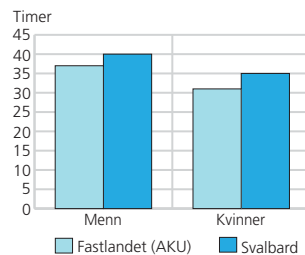
Høy sysselsetting, høy inntekt og et lavere prisnivå enn på fastlandet medfører at det er svært få i Longyearbyen som opplever økonomiske problemer. Mens 45 prosent av de spurte på fastlandet i 2008 svarte at det var «svært lett» eller «lett» å få endene til å møtes, var andelen i Longyearbyen langt høyere, hele 70 prosent. Også andelen som oppga at de ikke kunne klare en uforutsett utgift på 10 000 kroner, var langt høyere på fastlandet.

Mange vil ha jobb, men få får gullklokke

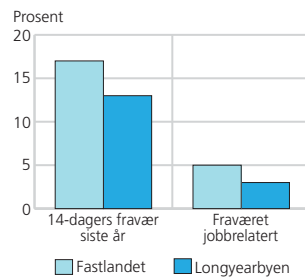
Når stillinger på Svalbard lyses ut, har det normalt vært mange søkere fra fastlandet.

Det er likevel langt større gjennomtrekk på Svalbard enn i tilsvarende lokalsamfunn på fastlandet. Utsiftingen i bedriftene er høy. Rundt en femtedel av de fast ansatte skiftes ut hvert år.

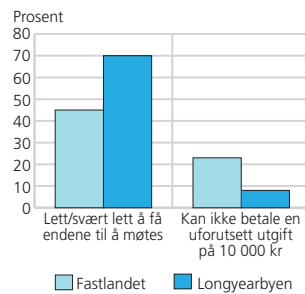
Arbeidstid

Sykefravær

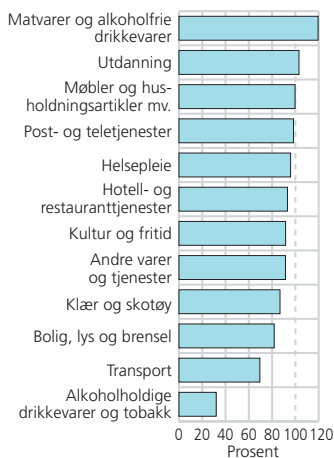

Økonomiske problemer

Det gode liv

Prisnivå Svalbard 2010, per konsumgruppe. Fastlandet=100

Befolkningsstrukturen påvirker levekårene

Tidligere levde folk bosatt på Svalbard noe mer beskjedt enn nordmenn på fastlandet. I dag er situasjonen på mange måter omvendt, noe som i stor grad henger sammen med befolkningens sammensetning: Befolkningen er ung med høy utdanning, sysselsetting og inntekt, samtidig som både pris- og skattenivå er lavere enn på fastlandet. Derfor er det ikke overraskende at den også har et høyere forbruk. I 2006 (som er det siste året vi har opplysninger for) brukte en Svalbard-husholdning i gjennomsnitt nesten 60 000 kroner – eller 16 prosent – mer enn en husholdning på fastlandet. «Overforbruket» på Svalbard gjelder alle husholdninger, men forskjellen er størst for flerpersonhusholdningene.

Kan prise seg lykkelige

Svalbardsamfunnet er tilnærmet avgiftsfritt. Dét gir et lavere prisnivå. For en gjennomsnittshusholdning på Svalbard lå prisene generelt 16 prosent lavere enn for en fastlandshusholdning i 2011. Men variasjonene er store mellom de forskjellige vareslagene. Billigst blir de varene som er mest avgiftsbelagte i norske butikker. Tobakk og alkohol koster på Svalbard for eksempel bare en tredjedel av det den koster i landet for øvrig. Transport er 30 prosent billigere på øygruppen.

Prisnivået for matvarer og alkoholfrie drikkevarer for Svalbard-husholdninger var nesten 20 prosent høyere enn på fastlandet i 2010. Størst prisforskjeller var det for viktige matvaregrupper som frukt, meieriprodukter, grønnsaker og brød.

Høyere alkoholkonsum enn på fastlandet

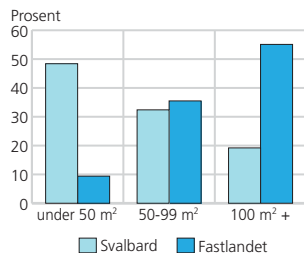
Siden alkohol er billigere på Svalbard, er det kanskje ikke overraskende at det også drikkes litt mer. De som er fast bosatt på Svalbard, kan kjøpe så mye avgiftsfri vin de ønsker, mens salget av avgiftsfritt øl (og brennevin) er kvoteregulert. Nesten tre av ti svalbardianere svarte i 2009 at de drakk alkohol minst to ganger i uken, menn noe oftere enn kvinner. På fastlandet er andelen 18 prosent.

Trangbodd, men billigere

Boligmarkedet i Longyearbyen og på fastlandet er svært forskjellig: Mens 80 prosent av husholdningene på fastlandet eier sin bolig, gjelder dette bare 13 prosent i Longyearbyen, hvor det store flertallet (69 prosent) leier boligen. De øvrige husholdningene har fri tjenestebolig.

Utleieboligene er for en stor del blokkleiligheter, rekkehus og andre småhus, mens bare 6 prosent er eneboliger. Dette innebærer også at boligene i Longyearbyen er mindre, og at en større andel av befolkningen (14 prosent) bor trangt sammenliknet med fastlandet, hvor bare 6 prosent er trangbodde. (Trangboddhet betyr her at det er flere personer enn oppholdsrom i en husholdning).

Boligstørrelse. 2011

Til gjengjeld er husleien lavere på Svalbard enn i resten av landet. Fra 2000 til 2009 økte gjennomsnittlig husleie i Longyearbyen med 1 000 kroner, men var likevel ikke høyere enn 3 300 kroner – mot 3 700 kroner på fastlandet i 2007. Disse forskjellene har blant annet sammenheng med at fri tjenestebolig er vanligere på Svalbard enn i resten av landet.

Sunne og friske

90 prosent av befolkningen på Svalbard opplever sin egen helse som god eller svært god, mens bare 2 prosent mener at de har dårlig eller svært dårlig helse. Tilsvarende tall for fastlandsbefolkningen er henholdsvis 80 og 6 prosent. 16 prosent av svalbardianerne svarer at de har langvarig sykdom eller helseproblem, mens dette gjelder over halvparten av den voksne befolkningen på fastlandet. Også sykefraværet er lavere på Svalbard enn på fastlandet.

Miljøbevisste friluftsmennesker

For mange er naturen det mest attraktive ved å bosette seg på Svalbard. Et utslag av innstillingen er at ni av ti svalbardianere i 2009 oppga at de hadde vært på tur til fots eller på ski i løpet av de siste tolv månedene. Hver fjerde har vært på mer enn 40 lengre fot- eller skiturer i løpet av et år. 43 prosent av innbyggerne i Longyearbyen har også vært på jakt. Dette er fem ganger så stor jegerandel som på fastlandet. Forskjellen mellom Svalbard og Fastlands-Norge blir enda tydeligere hvis vi kun ser på kvinnelige jegere: 30 prosent av svalbardkvinnene har vært på jakt i løpet av et år, mens dette kun gjelder 2 prosent av kvinnene i Fastlands-Norge. At svalbardianerne ønsker å bevare naturen, viser seg ved at syv av ti vil prioritere miljøvern framfor næringsinteresser ved en eventuell interessekonflikt.

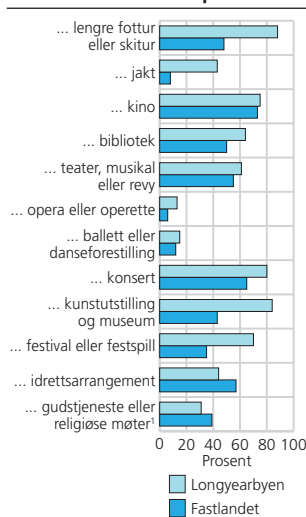
Kulturelle

Tre av fire innbyggere i Longyearbyen svarte i 2009 at de hadde vært på kino i løpet av det siste året. Dette er en like stor andel kinogjengere som på fastlandet. Åtte av ti svalbardianere hadde dessuten vært på konsert, og en enda større andel, 84 prosent, hadde besøkt et museum eller en kunstutstilling. Andelen konsertgjengere har økt kraftig siden 2000 da bare seks av ti innbyggere i Longyearbyen hadde vært konsertpublikum. Dette kan sees i sammenheng med at andelen svalbardianere som savner et konserttilbud, har sunket fra 36 til 15 prosent i samme periode.

Lesende

Et like kraftig oppsving har bibliotekbesøket hatt. 64 prosent brukte Longyearbyens bibliotek i 2009, mot bare 44 prosent ni år tidligere. Longyearbyen har dermed passert Fastlands-Norge når det gjelder bibliotekets popularitet. I resten av landet har andelen som bruker biblioteket, ligget på rundt 50 prosent. Svalbardianere med en annen bakgrunn enn norsk er ikke så ivrige kulturbrukere som de med norsk bakgrunn. Derimot er andelen med ikke-norsk bakgrunn som har vært på biblioteket, oppe i 70 prosent.

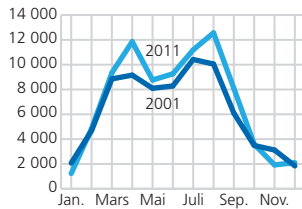
Andel som har vært på ...

¹ Unntatt dåp, konfirmasjon, bryllup, eller begravelse. Kilde: Levekårsundersøkelsene i Longyearbyen 2009 og Kultur og mediebruksundersøkelsen 2008, Statistisk sentralbyrå

Stadig flere vil oppleve Arktis

Månedlige gjestedøgn ved hoteller/pensjonater i Longyearbyen. 2001 og 2011

Kilde: Svalbard Reiseliv AS.

En viktig næringsvei

Etter at den kommersielle satsingen på turisme og reiseliv i Longyearbyen startet på begynnelsen av 1990-tallet, har reiselivet vært i kraftig vekst. Det finnes ikke nøyaktige tall, men beregninger viser at det kom over 40 000 turister med fly til Svalbard i 2008. Omtrent 30 000 kom sjøveien. Reiselivsbedriftene på Svalbard omsatte for vel 200 millioner kroner i 2010 og stod for i underkant av 150 av de totalt 1 400 årsverkene på Svalbard.

85 000 gjestedøgn

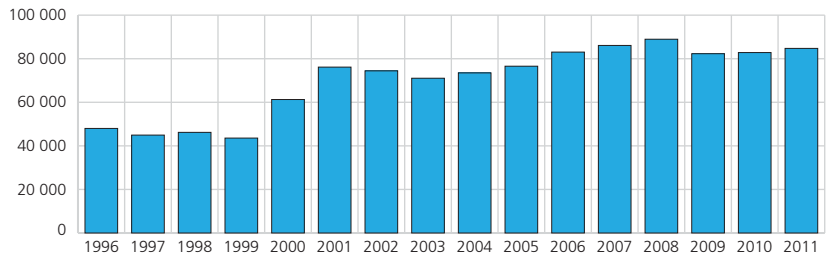
Fra 1999 til 2008 økte antall gjestedøgn i Longyearbyen fra i overkant av 43 000 til i underkant av 89 000, senere har det sunket til om lag 85 000.

Gjennomsnittsgjesten tilbrakte 2,2 døgn på hotellene. Feriegjester står for nesten 60 prosent av gjestedøgnene, mens resten er jevnt fordelt mellom yrkesreisende og kurs- og konferansegjester. Reiselivet på Svalbard er sesongavhengig. Det er færrest besøkende i høst- og vintermånedene, flest i vår- og sommermånedene.

Norske turister i flertall

De fleste turistene på Svalbard er nordmenn. Antall utlendinger har økt, men utgjør fortsatt en mindre andel. Av alle gjestedøgnene ved hoteller og pensjonater i Longyearbyen i 2010 var i overkant av 70 prosent norske. Tilreisende fra Europa utenom Skandinavia har hatt den største veksten blant utenlandske turister.

Gjestedøgn ved hoteller/pensjonater i Longyearbyen

Kilde: Svalbard Reiseliv AS.

Flere cruiseturister

Turister kommer til Svalbard med fly eller med båt. Det er ikke beregnet hvor mange av flypassasjerene som er turister, men det har vært en stor økning i passasjertrafikken med fly. I 2010 reiste vel 50 000 passasjerer til og fra Svalbard lufthavn.

Turistene som kommer sjøveien, kommer enten med cruiseskip eller med private småbåter. De siste årene har rundt 50 private småbåter besøkt Svalbard årlig. Antallet cruiseskip som besøker Svalbard ett døgn eller to som en del av en lengre reise, har ligget stabilt i underkant av 30 de senere årene, men antall passasjerer på disse skipene økte fra rundt 20 000 i 2000 til i overkant av 30 000 i 2007. Senere har det sunket til vel 26 000.

Også mange av turistene som kommer til Svalbard med fly deltar på 4-7 dager lange ekspedisjonsreise rundt øygruppen. Antall turister som deltar på denne typen cruise, har økt fra rundt 5 000 i 2001 til om lag 10 000 i 2010. Cruiseturistene gikk i land på rundt 100 forskjellige steder i 2000, mens de ti år senere gikk i land på 160 ulike steder.

Mange blir med på organiserte turer

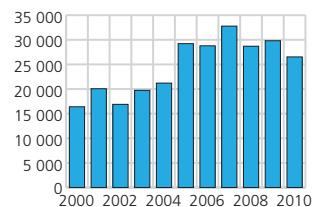
De fleste kommer til Svalbard for å oppleve den spesielle naturen. Det finnes et stort utvalg av organiserte turer, som brevandring, båtturer, guidede snøscooterturer, kajakkturet eller kjøring med hundespann. Fotturer, skiturer og brevandring er den mest populære aktiviteten, men også organiserte scooterturer er populære. Mange foretrekker likevel sitt eget selskap når de skal oppsøke Svalbards natur. De siste ti årene har mellom 300 og 500 turister på egen hånd reist ut i naturen på Svalbard for rekreasjonsformål.

Museer for arkeologi og gruvedrift

Svalbards museer hadde om lag 37 000 besøkende i 2010, mot 7 500 i 1998. Svalbard museum er Longyearbyens mest populære attraksjon med over 25 000 besøkende hvert år. I tillegg til dette museet finnes et museum i Barentsburg, By- og gruvemuseet i Ny-Ålesund og samlingene på Bjørnøya. Brorparten av samlingene er arkeologiske og kulturhistoriske objekter. I tillegg finnes det en samling kunst, kart og litteratur, Svalbardsamlingen, og en fotosamling tilhørende Store Norske Spitsbergen Kulkompani.

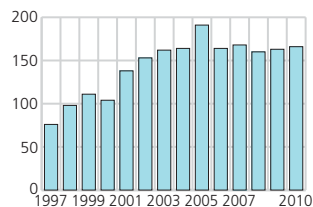
Svalbard har 1 288 kulturminner, hvorav 68 prosent er arkeologiske minner, 19 prosent er bygninger, og resten er tekniske og industrielle kulturminner eller kulturminner under vann.

Turister på oversjøiske cruise

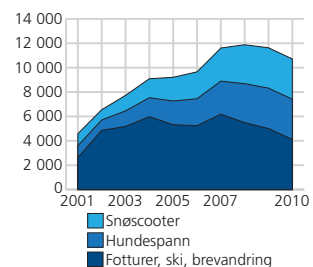
Kilde: Sysselmannen på Svalbard.

Antall steder cruise-passasjerer har gått i land

Kilde: Sysselmannen på Svalbard.

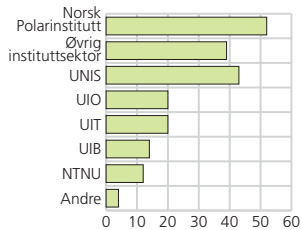
Antall feltdøgn brukt på ulike organiserte aktiviteter, fordelt på aktivitet

Kilde: Svalbard Reiseliv AS.

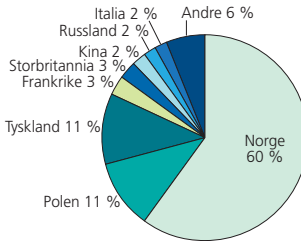
Senter for polarforskning

Norsk forskning på/relatert til Svalbard. Antall forskningsårsverk, etter institusjon/sektor. 2010

Kilde: Norsk polarforskning – forskning på Svalbard. NIFU Rapport 3/2012.

Forskerdøgn på Svalbard. Andeler per land. 2010

Kilde: Norsk polarforskning – forskning på Svalbard. NIFU Rapport 3/2012.

Viktig for permanent bosetting

Forskning på Svalbard har lange tradisjoner. Allerede fra 1800-tallet utviklet det seg en systematisk utforskning av Svalbard, og i dag gir forskningsaktiviteten viktige bidrag til å opprettholde permanent bosetting og aktivitet på øygruppen. Svalbard er verdens nordligste sted som er tilrettelagt for moderne forskning, og er velegnet for å studere ulike prosesser i Arktis. Forskere fra mange land gjør Svalbard til et internasjonalt, arktisk forskerfelleskap.

Norge er største forskernasjon ...

Norge er den viktigste forskernasjonen på Svalbard. Det ble utført 208 norske forskningsårsverk på øygruppen i 2010, en økning fra 133 årsverk i 2006. Tallene inkluderer både årsverk utført på Svalbard og årsverk utført på fastlandet basert på materiale/data innhentet på Svalbard.

Beregninger viser at det ble brukt anslagsvis 350 millioner kroner på Svalbard-forskning i Norge 2010, i tillegg til at det i mange år har vært betydelige investeringer i infrastruktur. Norsk Polarinstitutt, Universitetene i Tromsø og Oslo samt Universitetssenteret på Svalbard er de viktigste norske forskningsinstitusjonene.

... så følger Polen og Tyskland

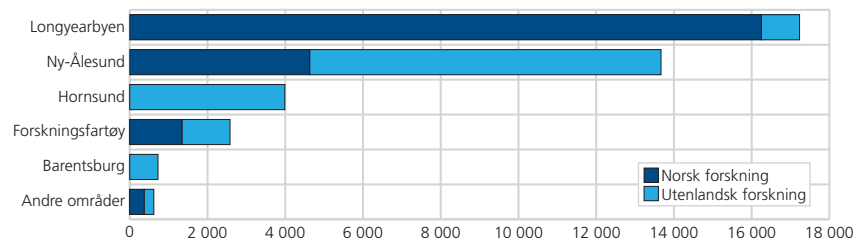
Det ble i 2010 registrert at norske og utenlandske forskere tilbrakte nesten 39 000 døgn på Svalbard, en økning på 30 prosent fra 2006. Den samlede tiden brukt på Svalbard-forskning er imidlertid langt høyere, blant annet fordi hel- og halvautomatiske målestasjoner kan gi grunnlag for mye forskning, selv om forskeren har tilbrakt få døgn på Svalbard.

Alt i alt driver 20 land forskning på Svalbard. Nordmenn stod for 60 prosent av forskerdøgnene, etterfulgt av Polen og Tyskland. Til sammen står disse tre landene for 82 prosent av forskningsaktiviteten.

Mest forskning i Ny-Ålesund og Longyearbyen

Ny-Ålesund og Longyearbyen er de største forskningssentrene på Svalbard. Disse to stedene står for rundt en tredjedel av forskerdøgnene hver. Også Ba-

Antall norske og utenlandske forskningsdøgn. 2010

Kilde: Norsk polarforskning – forskning på Svalbard. NIFU Rapport 3/2012.

rentsburg og Hornsund er viktige forskningssteder, i tillegg til at en god del av forskningen også foregår i felt eller fra forskningsfartøy. Mesteparten av forskningen i Longyearbyen er norsk, mens utenlandsk forskning stort sett foregår i Ny-Ålesund eller andre deler av øygruppen.

Geovitenskapelige publikasjoner dominerer

Tallet på vitenskapelige publiseringer som omhandler Svalbard, er mer enn doblet i perioden 1991-2010. På 1990-tallet ble det gitt ut rundt 100 publikasjoner hvert år, i de senere årene har produksjonen ligget i overkant av 200. Nesten halvparten av publikasjonene har omhandlet geovitenskapelige emner. Norske forskere har i de siste årene stått for rundt en tredjedel av publikasjonene.

Utenlandske studenter tiltrekkes av arktiske fag

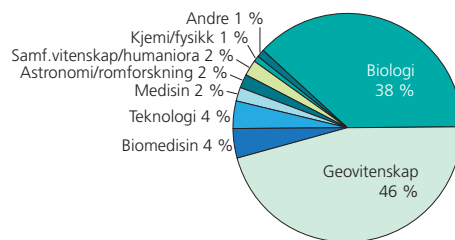
Universitetssenteret på Svalbard (UNIS) ble grunnlagt som en stiftelse av de fire eldste universitetene i Norge i 1994. Universitetet tilbyr ulike kurs på mastergradsnivå og doktorgradsnivå. Kursene omhandler arktisk biologi, arktisk geologi, arktisk geofysikk og arktisk teknologi.

Korte opphold

Om lag 350 studenter fra rundt 25 forskjellige land er tilknyttet universitetssenteret. Andelen norske studenter ligger rundt 50 prosent. Det er omtrent like mange kvinnelige som mannlige studenter. Mange av de utenlandske studentene kommer fra de nordiske landene, men andelen ikke-nordiske studenter er økende.

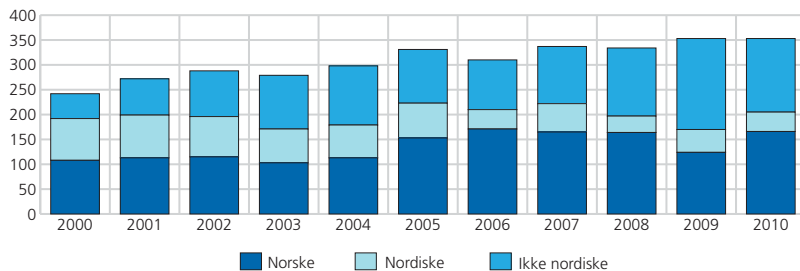
Studentene er gjerne på Svalbard fra to uker til et halvt år av gangen, og mange returnerer flere ganger. Kursene varer fra to uker til to år. Det er en målsetting for universitetet at studentene skal være på Svalbard i lengre perioder, og andelen studenter som tar hele semestre eller hele grader på Svalbard, er økende.

Andel norske «Svalbard-artikler», etter fagfelt, 2008-2010

Kilde: Norsk polarforskning – forskning på Svalbard. NIFU Rapport 3/2012.

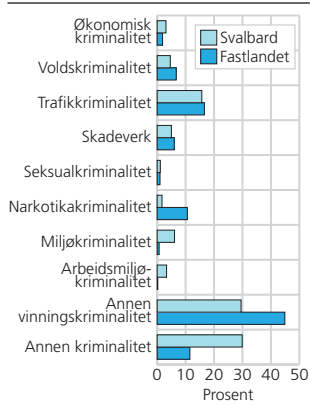
Studenter på Universitetssenteret på Svalbard (UNIS)

Kilde: UNIS.

Lovens kalde arm

Andel anmeldte lovbrudd, etter lovbruddsgruppe. 5-årig gjennomsnitt (2006-2010)

Norske lover og bestemmelser regulerer livet på øygruppen. Svalbardloven gir prinsippene for norsk lovgivning for øygruppen og slår fast at Svalbard er en del av Kongeriket Norge. I hovedsak gjelder de samme lover og forskrifter på Svalbard som ellers i Norge. En del offentligrettslig lovgivning gjelder likevel ikke, og det er også gitt egne bestemmelser for Svalbard, både i lover og forskrifter. For eksempel finnes det en egen miljøvernlov med tilhørende forskrifter for Svalbard.

Forskrifter som gjelder for Svalbard. 2011

Miljøforskrifter	13
Verneforskrifter	14
Andre forskrifter	10

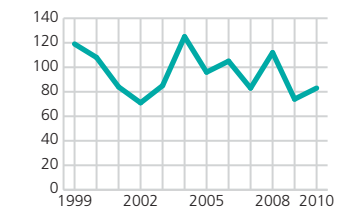
Annerledes kriminalitetsbilde

Kriminaliteten på Svalbard er forskjellig fra den vi finner i Fastlands-Norge. Det er få grove vinningslovbrudd som innbrudd, og andelen vinningsforbrytelser er lavere på Svalbard enn på fastlandet. Andelen narkotikasaker er svært lav på Svalbard, men øygruppen har en høyere andel anmeldte arbeidsmiljø saker og miljølovbrudd. Det siste henger trolig henger sammen med strengere miljølovgivning i Svalbardmiljøloven.

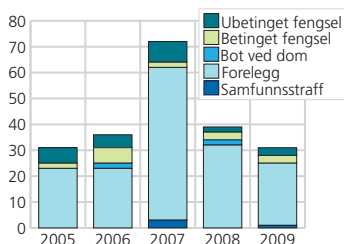
Stor variasjon i antallet anmeldte lovbrudd

Det siste tiåret har antallet anmeldte lovbrudd med Svalbard som gjerningssted ligget på mellom 70 og 130. I tillegg er det årlig 10-15 saker som undersøkes av Sysselmannen, men som ikke regnes som kriminalitet. Det er flest anmeldte vinnings- og trafikkforbrytelser, i likhet med fastlandet. Selv om de årlige variasjonene kan være store, har kriminalitetsnivået på Svalbard vært relativt stabilt de siste 10-15 årene. Tallene er for små til å kunne tallfeste anmeldte lovbrudd per 1 000 innbyggere på Svalbard, men tallet er lavere enn på fastlandet. I majoriteten av sakene hvor det kom til straffereaksjoner, ble det idømt forelegg.

Anmeldte lovbrudd

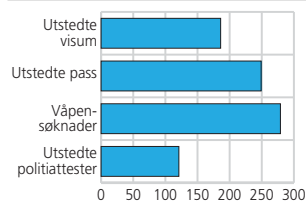

Straffereaksjoner (unntatt forenklede forelegg)

Kilde: Sysselmannen på Svalbard.

Politiforvaltningsaker. 2010

Kilde: Sysselmannen på Svalbard.

Vielser, våpen og visum

Sysselmannen på Svalbard er Regjeringens øverste representant på øygruppen. Sysselmannen er også politimester på Svalbard. Utover politiarbeidet som er knyttet til kriminalitet, utfører Sysselmannen årlig 800-900 politiforvaltningsaker, som utstedning av politiattester, visum, pass samt behandling av våpensøknader. Sysselmannen er også lokal redningssentral, og redning og beredskap er en av hovedoppgavene.

Sysselmannen har også samme myndighet som en fylkesmann på fastlandet, og miljøvern og ulike administrative oppgaver ligger innenfor Sysselmannens myndighetsområde. Det er for eksempel Sysselmannen som vier folk på Svalbard, gir separasjonsbevillinger og innvilger skilsmisser. Det ble foretatt 40 vigsler på øygruppen i 2010, det samme som året før. Mange av dem som gifter seg er tilreisende par.

Et snøscooterliv

Det er også Sysselmannen som registrerer biler og regulerer snøscootertrafikken på Svalbard. Selv om det bare er omtrent 50 km vei i og rundt Longyearbyen, var det i 2010 likevel omlag 1 000 registrerte person- og varebiler (dvs. kjøretøy med ZN-kjennemerke) på Svalbard.

Likevel er det snøscooteren som er det foretrukne motoriserte framkomstmiddelet blant svalbardianerne. Det er nesten like mange snøscootere i Longyearbyen som det er beboere (vel 2 000 registrerte snøscootere i 2011), og 69 prosent av husholdningene på Svalbard har én eller flere snøscootere. Til sammenlikning er det bare 49 prosent av husholdningene som har bil.

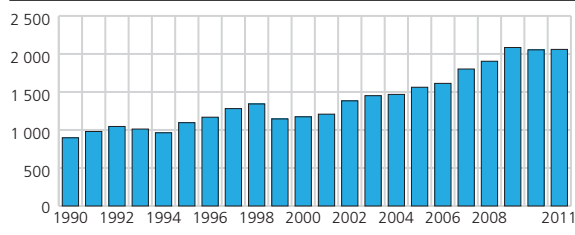
Bruk av snøscootere i nasjonalparker og andre verneområder er regulert av sysselmannen.

Det har de siste årene vært mellom 10 og 30 dispensasjoner i året for kjøring med snøscooter i nasjonalparker. Disse dispensasjonene omfatter opp til 100 snøscootere. I tillegg gis det dispensasjoner årlig for tilreisende til snøscooterkjøring utenfor forvaltningsområde 10, et område på det sentrale Spitsbergen der tilreisende kan ferdes på egen hånd uten å melde fra til sysselmannen.

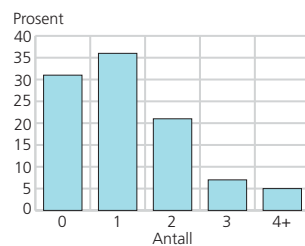
Alltid beredt

Ikke alle turer ut i Svalbards villmark skjer uten problemer. Årlig utfører Sysselmannen, som lokal redningsentral 50-80 redningsoppdrag på Svalbard, stort sett jevnt fordelt mellom ambulanseoppdrag med helikopter og andre redningsoppdrag.

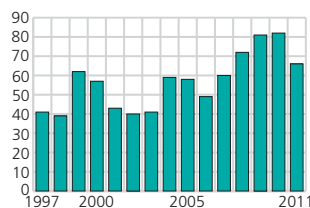
Registrerte snøscootere (beltemotorsykkel)

Snøscootere per husholdning. 2007

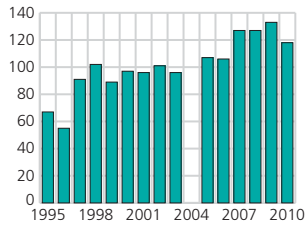
Redningsoppdrag

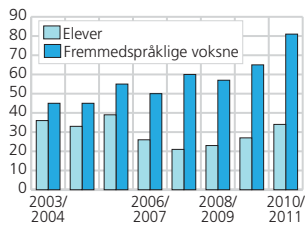
Kilde: Sysselmannen på Svalbard.

Fra vugge, men ikke til grav

Barn i barnehager

Elever i videregående opplæring

Kilde: Longyearbyen lokalstyre.

Fra Store Norske til Longyearbyen lokalstyre

Store Norske Spitsbergen Kulkompani AS opprettet i 1988 Svalbard samfunnsdrift AS med formål «å drive og videreutvikle de norske lokalsamfunn på Svalbard». 1. januar 2002 ble Longyearbyen lokalstyre opprettet, og alle aksjene i Svalbard samfunnsdrift AS ble overført fra staten. Lokalstyret har blant annet ansvaret for samfunns- og arealplanlegging, næringsarbeid og samfunnstjenester rettet mot barn, ungdom og voksne.

Full barnehagedekning

Det er rundt 120 barn i barnehagene på Svalbard, fordelt på tre barnehager med 40 ansatte (2010). Barnehagene finansieres gjennom foreldrebetaling (17 prosent), statstilskudd (45 prosent) og lokale tilskudd. Barnehageloven gjelder ikke på Svalbard, men foreldrebetalingen følger likevel regjeringens makspris. Høsten 2010 hadde Svalbard full barnehagedekning.

Mangfoldig grunnskole

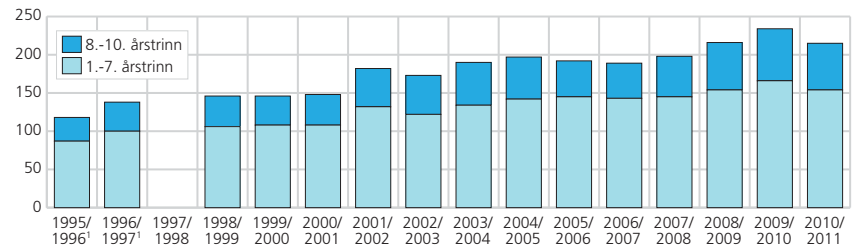
Det finnes bare én skole på Svalbard, Longyearbyen skole. Denne skolen omfatter både grunnskole, videregående skole, skolefritidsordning, kulturskole og norskopplæring for fremmedspråklige voksne. Tidligere har skolen vært drevet av staten, men fra og med 1. januar 2007 overtok Longyearbyen lokalstyre driftsansvaret. 43 ansatte, fordelt på 36 årsverk, jobber på skolen.

Arktisk pensum

Antallet grunnskoleelever på Longyearbyen skole har økt fra 114 elever i 1993 til 215 høsten 2010. Skolen har brukt mye tid på å utarbeide lokale læreplaner, som blant annet legger mer vekt på det arktiske og Svalbards geografiske beliggenhet.

Antallet elever på videregående nivå på Longyearbyen skole har variert mellom 20 og 40 elever. Skolen tilbyr hvert år studiespesialiserende fag, men studieprogrammene som tilbys, er avhengig av elevmassen. Det er årlig også mellom 50 og 80 voksne som følger skolens undervisning i norsk med samfunnskunnskap.

Elever i grunnskoleutdanning

¹ 1.-6. årstrinn og 7.-9. årstrinn.

Kultur i Arktis

Under Longyearbyen skole ligger Kulturskolen, som driver opplæring i musikk, dans, drama og kunst. Skolen har hatt mellom 70 og 130 elever i året.

Hver innbygger i Longyearbyen er nesten 20 ganger i Svalbardhallen, en flerbruksidrettshall, og besøker folkebiblioteket om lag 8 ganger i året. Hver Longyearbyen-beboer var 1,2 ganger på kino i 2010, en nedgang fra 2,4 ganger i 2003.

Omtrent hundre ambulansetrykninger

Innbyggerne i Longyearbyen har ikke bare tilgang til offentlige utdannings- og fritidstilbud. Det finnes også enkelte offentlige tilbud den dagen ulykken er ute. Longyearbyen brannvesen har en beredskapsstyrke i Longyearbyen, og foretar tilsyn i de andre norske bosetningene på Svalbard. De siste årene har det vært mellom 125 og 150 brannutrykninger per år i Longyearbyen, mens ambulansen har rykket ut mellom 80 og 120 ganger. Sykehuset i Longyearbyen er et akuttmedisinsk sykehus som gir helsetjenester til befolkningen i de norske bosetningene og tilreisende. Det er et lite sykehus med seks senger og vel 20 ansatte.

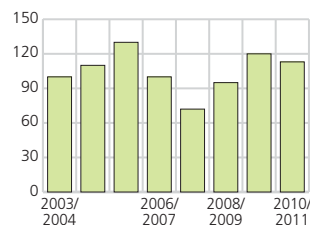
Ikke pleie- og omsorgstjenester

Det tilbys ikke pleie- og omsorgstjenester på Svalbard, og norsk helse- og sosiallovgivning gjelder ikke på øygruppen. Norske bosatte beholder tilknytningen til sin hjemkommune på fastlandet, og det er denne kommunen som skal være ansvarlig for ytelser innenfor sosial- og helsesektoren og ved behov for pleie- og omsorgstjenester. Det vil si at Longyearbyen ikke er tilrettelagt som et sted man kan bo hele livet, men et sted man kommer til for å jobbe.

Økonomisk satsing på Svalbard-samfunnet

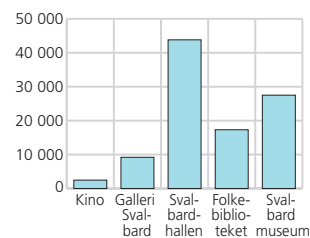
Statens utgifter til administrasjonen av Svalbard, deriblant til sysselmannen, Longyearbyen lokalstyre, kirken, kulturelle formål med mer har økt kraftig siden 1995, fra rundt 73 millioner kroner til 245 millioner i 2010. Den store veksten i 2007 var i stor grad forårsaket av at Longyearbyen lokalstyre overtok driften av skoletilbudet. Svalbard-budsjettet dekkes hovedsakelig gjennom statens inntekter fra skatter og avgifter fra Svalbard og tilskudd fra statsbudsjettet.

Elever i Kulturskolen

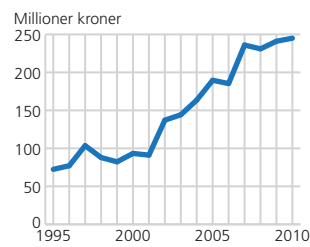
Kilde: Longyearbyen lokalstyre.

Besøk, kulturinstitusjoner. 2008

Kilde: Longyearbyen lokalstyre.

Statsforvaltningen på Svalbard, utgifter

Mer statistikk?

ssb.no/svalbard/

Dette er Svalbard gir enkelte smakebiter på Statistisk sentralbyrås statistikk som omhandler Svalbard.

På våre Internett-sider – ssb.no/svalbard/ – finner du aktuell og oppdatert statistikk og analyser om temaer som er behandlet i dette heftet. I tillegg finner du utførlig bakgrunnsinformasjon om de ulike statistikkene. Ny statistikk publiseres kl. 10.00, og all informasjon som publiseres på ssb.no, er gratis.

The screenshot shows the website ssb.no/svalbard/ in Microsoft Internet Explorer. The page title is "Statistisk sentralbyrå: Svalbard - temaide". The main content area features a news article titled "Svalbard" with a sub-header "Statistisk sentralbyrå". The article text discusses the importance of statistics for Svalbard, mentioning that the region is a high-latitude area with a small population and a large area. It highlights that statistics provide a basis for decision-making and that the central bureau provides free access to all data. The article also mentions that the bureau has a dedicated page for Svalbard, which is updated with new statistics every 10:00. Below the text, there is a small map of Svalbard and a list of related articles. The right side of the page contains a sidebar with "Nyeste artikler med bilder" and "Publisert". The bottom of the page shows the "Publisert" section with a list of recent publications.

Fra 1.1. 2007 ble statistikk-loven gjort gjeldende for Svalbard, og i årene framover vil derfor Statistisk sentralbyrå i stadig større grad publisere statistikk som omfatter Svalbard. Den vil være tilgjengelig fra www.ssb.no/svalbard/

Adresser

Statistisk sentralbyrå

Postadresse:
Postboks 8131 Dep, 0033 Oslo
Internett: www.ssb.no
E-post: ssb@ssb.no

Besøksadresser:
Oslo: Kongens gate 6
Kongsvinger: Oterveien 23
Sentralbord: 21 09 00 00 eller 62 88 50 00

Spørsmål om statistikk og publikasjoner kan rettes til

Bibliotek og informasjonssenteret

Bibliotek og informasjonssenteret er et kompetansesenter for offisiell norsk, utenlandsk og internasjonal statistikk, og ligger i Kongens gate 6 i Oslo.

Bibliotek og informasjonssenteret er et fagbibliotek som formidler og gjør tilgjengelig statistisk informasjon for allmennheten, forskningsmiljøer, medier, myndigheter og næringsliv.

Telefon: 21 09 46 42
E-post: biblioteket@ssb.no

85₃

5³⁸
52

27¹⁵

© Statistisk sentralbyrå, juni 2012

Ved bruk av materiale fra denne publikasjonen skal Statistisk sentralbyrå oppgis som kilde.

ISBN 978-82-537-8375-8 (trykt)
ISBN 978-82-537-8376-5 (elektronisk)